

Koncepcje i zasady kształcenia alternatywnego dr Tomasz Tokarz

Podstawowe założenia edukacji alternatywnej

- człowiek jest podmiotem (nie tworzywem do urabiania)
- przymuszanie go do uczenia jest niehumanitarne i nieefektywne
- każdy jest inny - ma własną indywidualną drogę rozwoju
- zdobywa wiedzę i posługuje się nią dzięki wewnętrznej motywacji
- robi to najefektywniej we współpracy z innymi („pomóż mi to zrobić samodzielnie”)
- edukacja powinna przede wszystkim pomóc mu odnaleźć siebie, swoje mocne strony

Podłoże historyczne

Koncepcje nowego wychowania (progresywizmu) (przełom XIX i XX wieku)

- John Dewey
- Janusz Korczak
- Maria Montessori
- Ellen Key
- Helen Parkhurst (szkoły daltońskie)
- Rudolf Steiner (szkoły waldorfskie)
- Celestyn Freinet
- Alexander S. Neill

Według założeń zwolenników edukacji alternatywnej uczymy się, gdy:

- **rozumiemy** po co działamy (mamy poczucie sensu)
- uwzględniane są nasze **potrzeby** i **zainteresowania**
- mamy możliwość realizowania **własnych pomysłów** (bardziej utożsamiamy się z zadaniem)
- **bierzemy udział** w planowaniu i podejmowaniu decyzji (czujemy, że coś od nas zależy)
- robimy to, **co lubimy**, co daje nam satysfakcję
- mamy **poczucie bezpieczeństwa** (wiemy, że otrzymamy wsparcie i nie będziemy karani za błędy)
- **angażujemy się** emocjonalnie (czujemy flow)
- czujemy się **zauważani i docenieni**
- **współpracujemy** z innymi

W ich przekonaniu konwencjonalne szkoły (ukształtowane według modelu szkoły pruskiej) nie dają możliwości na efektywne uczenie, służące pełnemu rozwojowi ucznia.

Ideał edukacyjny – człowiek:

- **świadomy siebie** (rozumienie własnych działań)
- **rozumiejący rzeczywistość** (krytyczne myślenie)
- **otwarty** (umiejętność funkcjonowania w wielokulturowym społeczeństwie)
- **decyzyjny** (podejmowanie wyborów i ponoszenie odpowiedzialności)
- **empatyczny** (budowanie relacji, efektywna komunikacja)
- **kreatywny** (innovacyjność, przedsiębiorczość)

Podstawowe różnice (w ujęciu zwolenników):

EDUKACJA KONWENCJONALNA	EDUKACJA ALTERNATYWNA
Adaptacja, wdrożenie do ról społecznych	Emancypacja, autonomia, rozwijanie potencjału jednostki
Hierarchia, autorytaryzm	Dialog, partnerstwo
Zewnętrzne procedury	Procedury wewnętrzne
Przekaz/odbiór (wiedzy, wartości, doświadczeń)	Wymiana (wiedzy, wartości, doświadczeń)
Nauczanie (pamięciowo-pasywne)	Uczenie się (problemowo-aktywne)
Przymus	Samokierowanie
Formowanie, kształtowanie	Wspieranie swobodnego rozwoju
Motywacja zewnętrzna (oceny, kary, nagrody)	Motywacja wewnętrzna (dążenie do rozwoju, realizacji potrzeb)
Uniformizacja	Indywidualizacja
Prymat rozwoju intelektualnego	Prymat rozwoju społeczno-emocjonalnego
Treści obiektywne (kanon)	Treści związane z doświadczeniami i zainteresowaniami uczących się

Opracowanie: Tomasz Tokarz